

Lausuntopyyntökysely

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyn lopussa on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenveto-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvetosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvetosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Tämä on kyselyn tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyyntöä käsittelyn helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite:

<https://www.webropolsurveys.com/S/23CD4E7D9E3E90FB.par>

Lisätietoja lausuntopyyntöstä antavat:

Alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, p. 0295163012, s-posti tuomas.poysti@stm.fi
Hallitusneuvos Pekka Järvinen, p. 02951 63367, s-posti pekka.jarvinen@stm.fi
Finanssineuvos Teemu Eriksson, p. 02955 30177, s-posti teemu.eriksson@vm.fi

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Osastosihteeri Riikka Friberg, p. 02951 63629, s-posti riikka.friberg@stm.fi
Osastosihteeri Jaana Aho, p. 02951 63395, s-posti jaana.aho@stm.fi

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Kirsi Kangaspunta

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

puh. 0407099295

Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä

Toimielimen nimi

Onko vastaaja*

kunta

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

maakunnan liitto

muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin

valtion viranomainen

järjestö

joku muu

Kysymykset

1. Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajako pohjalta. Onko nykyinen maakuntajako oikea peruste itsehallintoalueiden muodostamiselle?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

2. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Nykyinen maakuntajako tarjoaa hyvän lähtökohdan itsehallintoalueiden muodostamiselle mutta esitetyt itsehallintoalueet jäävät osin pieniksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käyttänyt korkeakoulutuksen suunnittelussa viime vuosina kuuteen korkeakoulualueeseen pohjautuvaa maakuntajakoa, joka on muodostettu nykyisiä maakuntia yhdistelemällä. Rakennerrahastotoiminnassa on puolestaan toteutettu erikoistumista siten, että yksi ELY-keskus toimii valtakunnallisesti koordinoivana ja rahoittavana toimijana tietyssä toimenpidekokonaisuudessa.

Jos itsehallintoalueiden määrä on 18 niin se edellyttää yhteistyö-/työnjakorakenteiden luomista monien tehtäväalueiden osalta.

3. **Tämä kysymys vain kuntien valtuustoille:** Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Minkä nykyisen maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kuntanne katsoo perustelluksi kuulua? (liite: Manner-Suomen maakunnat)

Etelä-Karjala
Etelä-Pohjanmaa
Etelä-Savo
Kainuu
Kanta-Häme
Keski-Pohjanmaa
Keski-Suomi
Kymenlaakso
Lappi
Pirkanmaa
Pohjanmaa
Pohjois-Karjala
Pohjois-Pohjanmaa
Pohjois-Savo
Päijät-Häme
Satakunta
Uusimaa
Varsinais-Suomi

4. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

5. Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettyjen kolmen itsehallintoalueen täytyy järjestää palvelut yhdessä sopimalla toisen itsehallintoalueen kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on jatkossa maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään. Miten arvioitte tehtyä ratkaisua?

Yliopistosairaaloiden että yliopistojen intressi on jatkaa ja tiivistää keskinäistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta. Tämä liittyy olennaisesti käynnissä olevaan korkeakoulujen ja tiedelaitosten rakenteelliseen kehittämiseen ja yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen profiloitumiseen. Myös Suomen Yliopistot ry:n, Unifin, työryhmä esitti ”Lääketieteen alan koulutuksen ja tutkimuksen rakenteellinen kehittäminen ja profilointi” – hankkeen loppuraportissa 2015, että lääketieteen koulutuksessa työnjakoa ja yhteistyötä pienemmillä ja kapeilla erityisalueilla on mahdollisuus lisätä, jonka lisäksi lääketieteen tutkimuksen alueella yliopistoilla on

mahdollisuus kirkastaa profiiliaan. Näin ollen työryhmän suositus oli, että yliopistojen nykyistä lääketieteen profiloitumista tulisi edelleen vahvistaa, ottaen huomioon nykyiset vahvuudet, yliopiston kokonaisprofiili, paikkakunnan muut laitokset sekä valtakunnallinen työnjako. Samaan aikaan on käynnissä Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyön syventäminen eli ns. KOTUMO-prosessi 2015-2017, jossa on sovittu eri hallinnonalojen yhteistyössä syventää yhteistyötä ja työnjakoa tutkimusorganisaatioiden välillä organisaatiomuotojen estämättä. Näin ollen tehdyllä sote-ratkaisulla tulee tukea sekä korkeakoulujen profiloitumista ja työnjakoa sekä tutkimuslaitosten kanssa tehtävää yhteistyötä, eikä esimerkiksi laajentaa vastuita.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että jatkovalmistelussa on syytä huomioida, että sote-aluiden ja korkeakoulujen yhteistyö perustuu tasavertaiseen kumppanuuteen, ohjaussuhdetta sote-alueilla ei korkeakouluihin ole.

Sote-uudistuksella tulee olemaan huomattava vaikutus korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten osaamiskeskittymien kokoamiseen, josta syystä tiivis vuorovaikutus prosessin edetessä OKM:n kanssa on tärkeää.

Ministeriö on pitänyt tervetulleena, että sote-alueen ajatellaan välittävän tietoa oppilaitoksille henkilöstön muuttuvista osaamistarpeista. Tiivis vuorovaikutus sote-alueiden ja oppilaitos- ja korkeakouluverkoston välillä on tarpeen, jotta työvoimatarpeeseen pystytään vastaamaan aiempaa paremmalla tavalla. Ministeriö on pitänyt myös tervetulleena, että sote-alueen tasolla mietittäisiin tehtävärakenteita ja toivoo, että tämä vaikuttaa positiivisesti uusien toimintamallien syntyymiseen esim. sosiaalityössä, lääkäri-sairaanhoitaja – tehtäväkuviissa ja suunterveydenhuollon tehtäväjaoissa.

6. Minkä kriteerien perusteella tulisi päättää siitä, mitkä kolme itsehallintoaluetta järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelut muiden itsehallintoalueiden kanssa? Voit valita yhden tai useampia.

Väestömäärä ja sen ennustettu kehitys

Huoltosuhde ja sen ennustettu kehitys

Taloudelliset edellytykset

Mahdollisuudet varmistaa yhdenvertainen sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus

Mahdollisuudet varmistaa kattava sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus

Mahdollisuudet suunnitella ja toteuttaa toimiva palveluverkko

Mahdollisuudet toteuttaa kustannustehokas tuotantorakenne

Kielelliset erityispiirteet

Maakuntien välinen luontainen yhteistyö ja työssäkäynti- tai asiointisuunnat

Jokin muu, mikä?

7. Kaikki itsehallintoalueet tulevat tarvitsemaan yhteistyökumppaneita palveluiden järjestämisessä. Mikä tai mitkä ovat alueellenne luontaiset yhteistyösuunnat?

Sote-alueiden osalta yliopistosairaalat on hallituksen linjauksissa tunnistettu tärkeiksi yhteistyökumppaneiksi. Korkeakoulutuksen ja tieteen näkökulmasta keskeisiä yhteistyökumppaneita IHA-alueilla ovat sekä yliopistot että ammattikorkeakoulut ja muut

tutkimuskentän toimijat. Tärkeää on myös verkostoitua sellaisten alueen ulkopuolisten korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa, joilla on alueiden vahvuuksia tukevaa osaamista. Sekä yliopistoilla että ammattikorkeakouluilla koulutus- ja tutkimusaloja, joita on vain muutamalla korkeakoululla valtakunnallisesti. Hallituksen linjausten mukaan korkeakoulujen voimavaroja kootaan yhä suurempiin kokonaisuuksiin, niin että vastuita on yhä vähäisemmässä määrin. Myös sosiaali- ja terveysalalla on tehtäviä, jolloin vain jotkut korkeakoulut vastaavat tai jopa vain yksi korkeakoulu vastaa koko maan osaamistarpeisiin (mm. sosiaalityössä, suunterveydenhuollossa, lääketieteessä). Näin ollen korkeakoulujen kanssa tehtävä yhteistyö ei voi perustua vain aluejakoihin, vaan alueiden pitää hakea yhteistyökumppaneita korkeakoulusektorilla myös alueensa ulkopuolelta.

8. Jos se itsehallintoalue, johon katsotte kuntanne kuuluvan, osoittautuu myöhemmin tehtävän päätöksen johdosta sellaiseksi itsehallintoalueeksi, joka ei vastaa itsenäisesti sote-palvelujen järjestämisestä, onko sillä vaikutusta kunnan kantaan siitä, mihin itsehallintoalueeseen kunnan tulisi kuulua?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

9. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

10. Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueille osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi 1.1.2019 lähtien seuraavat tehtävät: pelastustoimen tehtävät, maakuntien liittojen tehtävät ja ELY-keskusten alueellisen kehittämisen tehtävät sekä lisäksi mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto. Mitä muita tehtäviä olisi mielestänne tarkoituksenmukaista siirtää itsehallintoalueille?

OKM ei näe tarpeelliseksi muiden tehtävien siirtämistä itsehallintoalueiden hoidettavaksi. Itsehallintoalueiden tehtävät tulisi määritellä yksiselitteisesti laissa, yleistä toimivaltaa niillä ei tule olla.

11. Millä keinoin tulisi varmistaa itsehallintoalueiden ja kuntien yhteys hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä?

Lapsi- ja perhepalveluiden tulee jatkossakin toimia hyvin yhteen, riippumatta siitä, miten tehtävät alueiden ja kuntien välillä jaetaan. Syvintä integraation tulee ensisijaisesti olla sosiaali- ja terveyspalveluiden keskinäisessä johtamisessa.

Luontevimmin kunnille jäävät varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ja niihin liittyvien toimintojen sekä lukiokoulutuksen järjestäminen. Monialaisen yhteistyön koordinaatiota kunnille jäävien kasvatusta ja opetustehtävien ja niitä lähellä olevien sosiaali- ja terveyspalveluiden (oppilas- ja opiskelijaterveydenhuolto ja oppilashuollon psykologi ja kuraattoripalvelut) välillä tulee kehittää siten että ne toteutuisivat nykyistä asiakaslähtöisemmin. Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluiden tulisi vastaisuudessa toimia kiinteästi osana oppilaitoskohtaista oppilas- ja opiskelijahuoltoa lähipalveluperiaatteen

mukaisesti, vaikka opetuksen, koulutuksen ja varhaiskasvatuksen ohjaus tapahtuu edelleen opetustoimen hallinnonalalla ja niiden tuottamisesta vastaa kunta. Valtakunnallinen ministeriöiden rajat ylittävä johtaminen ja koordinaatio voisi tapahtua esimerkiksi valtioneuvostotasoisien strategian laatimisen kautta, jolla koko valtioneuvoston toimintaa, lapsi-, nuoriso- ja perhepolitiikkaa linjattaisiin. Alueiden ja kuntien yhteistyön kehittämiseksi tulee harkita moniammatillisista verkostoista säätämistä.

Kuntiin palkattuja hyvinvointikoordinaattoreita pitäisi jatkossa palkata joko yhteisiksi työntekijöiksi tai ainakin olisi huolehdittava, etteivät kyseisellä toimenkuvalla palkatut henkilöt sijoitu jatkossa pelkästään itsehallintoalueille. Hyvinvointikoordinaattorin tai vastaavan molemmille sektoreille (sosiaali- ja terveydenhoito ja liikuntatoimi) työtä tekevän henkilöstön toimenkuvan tulee jatkossa sisältää näiden kahden hallintorajan ylittävän säännöllisen yhteyden. Erytisen tärkeää on säilyttää ja edelleen kehittää kaikkiin kuntiin kohdistuen liikuntaneuvontaa ja liikuntapalveluketjuja, mikä työ on saatu loistavalle alulle erikokoisissa kunnissa, erityisesti suuremmissa ja keskisuurissa. Uudistuksessa on tärkeää säilyttää osaamista molemmissa päissä eli itsehallintoalueen että kunnan puolella.

Tärkeää on kehittää kannustinjärjestelmä, jonka avulla tuetaan ja palkitaan niitä kuntia, jotka ovat onnistuneet parantamaan tai ylläpitämään väestön terveyden ja hyvinvoinnin tilaa. Taiteen ja kulttuurin sekä liikunta- ja nuorisotyön toimet on tässä huomioitava.

12. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen aluelinjauksesta.

13. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen rahoituslinjauksesta.

Rahoituksen osalta tulisi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtiosuudet koota yhteen opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan. Tällöin perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, kirjastotoimen ja yleisen kulttuuritoimen osuus siirrettäisiin peruspalvelujen valtiosuusjärjestelmästä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoitavaksi. Vaihtoehto vähentäisi opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän sisäistä hajanaisuutta sekä irrallisuutta muusta ohjausjärjestelmästä. Muutos selkiyttäisi opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmää sekä parantaisi koko koulutusketjun tuottavuutta.

Kuntiin jäävien tehtävien rahoitus on turvattava.